

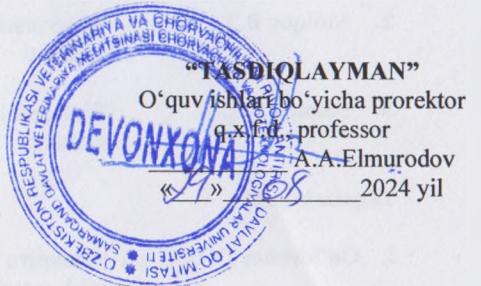
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:

No BD-5440400-2.14

29 08 2024 yil

VETERINARIYA AKUSHERLIGI
FANINING

ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta'lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	- Veterinariya
Ta'lim yo'nalishi:	60840100	- Veterinariya meditsinası (faoliyat turlari bo'yicha)

Samarqand - 2024 y

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202__ yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

1. Eshburiyev B.M. – "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi professori, v.f.d.
2. Sidiqov B.T. "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi assistenti
3. Alimov B.S. "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasi assistenti

Taqrizchilar:

1. Qo'ldoshev O.U. - Veterinariya ilmiy tadqiqot instituti, laboratoriya mudiri, veterinariya fanlari doktori;
2. Siddiqov I.N. Samarqand agro-innovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "Qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishslash va mexaniyatsiyasi" kafedrasi katta o'qituvchisi veterinariya fanlari nomzodi.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrasining 202__ yil "___" ____ dagi "___" -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri, professor v.b.

Narziyev B.D.

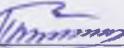
Fanning ishchi o'quv dasturi "Veterinariya profilaktikasi va davolash" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalananishga tavsiya qilingan (202__ yil ____ dagi ____ -sonli bayonnomasi).

Fakultet kengashi raisi, dotsent

Qurbonov Sh.X.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i, professor v.b. Ro'zizulov R.F.

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'llo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho:

Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

VII. Adabiyotlar
Asosiy adabiyotlar

1. Eshburiev B.M. Veterinariya akusherligi. Darslik. - Toshkent.: "Fan va texnologiya", 2018 yil.
2. Eshburiev B.M., Eshburiev S.B., Djumanov S.M. Veterinariya akusherligi fanidan amaliy-laboratoriya mashg'ulotlari. O'quv qo'llanma. - Samarqand.: "SamDU tahririy-nashiriyot", 2020 yil.

Qo'shimcha adabiyotlar

3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
4. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezzulik va bonyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagи "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagи "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrler tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
8. David E.Noakes Timothy J.Parkinson Gary C.W. England. Veterinary Reproduction and obstetrics. Coperight. 2019 by Elsevier, Ltd. All rights reserved.
9. Акушерство, гинекология и биотехника репродукции животных: Учебник / Под ред. Г.П.Дюльгера. - 9-е изд., перераб. и доп. - СПб.: Издательство «Лань», 2019. - 548 с.: ил. - (Учебники для вузов. Специальная литература).

Axborot manbaalari

10. www.Ziyo.net.uz.
11. www.vetjurnal.uz
12. [http://veterinary@actavis.ru](mailto:veterinary@actavis.ru)
13. <http://www.kodges.ru>
14. www.urnivi.ru
15. fvat@academy.uzsci.net

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: VA3606

Fan nomi: Veterinariya akusherligi

Semestr/yil: 7/8- semestr/2024-2025 o'quv yili

Kafedra: Veterinariya jarrohligi va akusherlik

Soatlar/kreditlar: 6,0 ECTS (28 auditoriya soati, 152 soat mustaqil ta'lif)

Ma'ruba	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lif	Jami
10	10	8	152	180

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriyavaqt: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: "Veterinariya jarrohligi va akusherlik"

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: SamDVMCHBU, 3- o'quv binosi, 316-xona

Telefon: +99893-358-45-80 ish telefon; mobil: +99891-316-68-61

E-mail: . baxtiyareshburiev.59@gmail.com Ish vaqt: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda hayvonlar jinsiy organlarining anatomo-fiziologik xususiyatlari, sperma olish, saqlash va spermani baholashni, sperma tarkibini, hayvonlarni tabiiy va sun'iy urug'lantirish, murtakni kuchirish, hayvonlarni tug'ishiga yordam ko'rsatish, yangi tug'ilgan hayvonlar va sut bezlarining kasalliklarini, akusher-ginekologik kasalliklarni aniqlash, davolash va oldini olish, bepushtlik va qisirliklarni aniqlash usullari va oldini olish choralarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, hayvonlarni ko'paytirish biotexnikasi usullari, bo'g'ozlik fiziologiyasi va patologiyasi, tug'ishiga yordam ko'rsatish, yangi tug'ilgan hayvonlar, sut bezlarining kasalliklari va akusher-ginekologik kasalliklarni, bepushtlik va qisirliklarni aniqlash, davolash va oldini olish chora-tadbirlari va ularga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyo qarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- urg'ochi va erkak hayvonlar jinsiy a'zolarining morfo-funksional xususiyatlari, ovogenez va spermioigenezi, sperma biokimyosi, turli urg'ochi hayvonlarda jinsiy sikl fiziologiyasi to'g'risida *tasavvurga ega bo'lishi*;

- sun'iy urug'lantirishda ishlatalidigan asbob-uskunalarini ishlatalishga tayyorlash, erkak hayvonlardan sperma olish, uni sifatini aniqlash va saqlash, hayvonlarni tabiiy va sun'iy urug'lantirish, embrionni ko'chirib o'tkazish usullarini;

hayvonlarda bo'g'ozlik va bepushtliklarni aniqlash; tug'ish paytida akusherlik yordami ko'rsatish usullarini *ko'nikmalariga ega bo'lishi*;

- hayvonlarda jinsiy a'zolar funksiyalarini stimullash va kuyikishni sinxronlashtirish, urg'ochi hayvonlarni tabiiy va sun'iy urug'lantirish hamda bo'g'ozligini aniqlash, murtakni kuchirib o'tkazish, bo'g'oz hayvonlarning kasalliklari, akusher-ginekologik kasalliklar, yangi tug'ilgan hayvonlar, sut bezlarining kasalliklari, bepushtlik va qisirliklarni aniqlash, davolash va oldini olishda zamonaviy akusherlik asbob-uskunalarini va veterinariya preparatlardan foydalanish *malakasiiga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarining nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, jinsiy organlar preparatlari, mulyajlar, sun'iy urug'lantirish asbob-uskinalari hamda veterinariya akusherligi bo'yicha chop etilgan darslik, o'quv qo'llanma va ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniлади.

"Veterinariya akusherligi" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniлади:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lif.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdag'i ta'lifni tashkil etish.

Muammoli ta'lif.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

"Veterinariya akusherligi" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalender tematik rejasি

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
No	mavzulari	rejasি	soat
1-modul. Hayvonlar ko'payish biotexnikasi			
1.	"Veterinariya akusherligi" fani to'g'risida. Urg'ochi va erkak hayvonlar jinsiy a'zolarining anatomo-morfologik va fiziologik xususiyatlari.	1. "Veterinariya akusherligi" fanining ta'rifi, maqsadi, vazifalari, rivojlanish tarixi, yutuqlari va veterinariya amaliyotidagi o'rni. 2. Boshqa fanlar bilan aloqasi. 3. Turli urg'ochi hayvonlar jinsiy a'zolarning anatomo-morfologik va fiziologik xususiyatlari. Ovogenez. 4. Turli erkak hayvonlar jinsiy	2

14	Hayvonlarda qorin bo'shlig'ini Kesarevo usulida yorish va fetotomiya operatsiyasi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
15	Tug'ishga halaqit beruvchi majruxlik va nuqsonlar. Tug'ish yo'llarining jarohatlanishlari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
16	Homila yo'ldoshini eb qo'yish. Hayvonlarning o'z bolalarini eb qo'yishi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
17	Yangi tug'ilgan hayvonlarda oval teshigining yopilmay qolishi. Uraxus fistulasи.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
18	Turli hayvonlarda mastitlar. Metrit-mastit-agalaktiya sindromi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
19	Elin va elin so'rg'ichlari jarrohliklari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
20	Sut bezini ekstirpatsiyasi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
21	Spesifik mastitlar. Kam sutililikni profilaktikasi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
22	Erkak hayvonlarni pushtsizlantirish.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
23	Urg'ochi hayvonlarni pushtsizlantirish.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
24	Hayvonlarda jinsiy a'zolarni tekshirish metodikasi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
25	Erkak hayvonlarni pushtsizlantirish. Urg'ochi hayvonlarni pushtsizlantirish	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
Jami:			152

VI. "Veterinariya akusherligi" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasи

No	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1	Qishloq xo'jalik hayvonlarida jinsiy siklni kechish xususiyatlari va uni stimullash vositalari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
2	Sun'iy urug'lantirish punktlari ishini tashkillashtirish va jixozlash.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
3	Organizmdan tashqarida spermatozoidlarga tashqi omillarning ta'siri.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
4	Hayvonlarni tabiiy urug'lantirish usullari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
5	Turli hayvonlarda jinsiy aloqaning o'ziga xosligi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
6	Kuyikishni aniqlovchi erkak hayvonlarni tayyorlash. Kuyikishni aniqlash usullari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
7	Biya, it va parrandalarni sun'iy urug'lantirish usullari. Sun'iy urug'lantirish hujjatlari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
8	Biya va qo'yillarda murtakni ko'chirish usullari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
9	Tuyalarda va urg'ochi eshaklarda bo'g'ozlikni aniqlash usullari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
10	Go'shtxo'r hayvonlarda bo'g'ozlikni aniqlash usullari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
11	Hayvonlarda oldingi bo'g'ozlikning diagnostikasi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
12	Bachadondan qon ketishi. Homila pardalarida ortiqcha suyuqlik to'planishi. Bachadon grijasi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
13	Idiopatik yuqumsiz abortlar. Sun'iy abortlar. Abortlar paytida umumiy tadbirlar.	Adabiyotlardan tayyorlanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6

		organlari anatomo-morfologik va fiziologik xususiyatlari. Spermiogenezi.	
2.	Hayvonlarda jinsiy sikl fiziologiyasi. Hayvonlarini urug'lantirishni tashkillashtirish va texnologiyasi. Sun'iy urug'lantirish usullari	1. Urg'ochi hayvonlarda jinsiy sikl bosqichlari va fenomenlari. 2. Sariq tanani tuzilishi va rivojanishi. Jinsiy siklni boshqarish mexanizmlari. 3. Turli hayvonlarda jinsiy siklning kechishi. Organizmning jinsiy va fiziologik yetilishi. 4. Urg'ochi hayvonlarni urug'lantirishga tayyorlash. Jinsiy aloqa va uning xususiyatlari. 5. Tabiiy urug'lantirish usullari. Bachadon tipida va qin tipida urug'lanish. 6. Hayvonlarni sun'iy urug'lantirish usullari.	2
2-modul. Bo'g'ozlik fiziologiyasi va patalogiyasi			
3.	Otalish. Bo'g'ozlik fiziologiyasi. Hayvonlarda bo'gozlik va bepushtlikni aniqlash	1.Otalishning mohiyati, bosqichlari, mo'rtak va homila pardalarining rivojanishi. 2.Turli hayvonlarda bo'g'ozlik turlari va davomiyligi. 3.Bo'g'oz hayvon organizmida ko'zatiladigan o'ziga xos o'zgarishlar va moddalar almashnuvi. 4.Hayvonlarda bo'g'ozlikni aniqlashning ahamiyati. 5.Bo'g'ozlikni tashqi tomonidan aniqlash usullari.	2
4.	Bo'g'oz hayvonlarning kasalliklari. Bola tashlash (abortlar)	1. Bo'g'oz hayvonlarni parvarishlash va oziqlantirish qoidalari. 2. Bo'g'oz hayvonlarda qinning chiqishi. 3. Vaqtidan ilgari kuchanish va to'lg'oq. 4. Bo'g'oz hayvonlarning yotib qolishi. 5. Homila pardalarida suv to'planishi.	2

		6. Bola tashlash (abort) turlari, sabablari.	
3-modul. Tug‘ish, tug‘ishdan keyingi davr fiziologiyasi va patologiyasi.			
5.	Tug‘ish va tug‘ishdan keyingi davr fiziologiyasi. Tug‘ish patologiyasi	1. Tug‘ish jarayoni fiziologiyasi. 2. Hayvonlarni tug‘ishga tayyorlash va tug‘ishda yordam ko‘rsatish. 3. Tug‘ishdan keyingi davr, jinsiy organlar involyutsiyasi. 4. Tug‘ish patologiyasida akusherlik yordami ko‘rsatishga tayorgarlik.	2
Jami:			10

5.2. “Veterinariya akusherligi” fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg‘ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg‘ulotlarning			
Nº	mavzulari	rejasi	soat
1.	Turli urg‘ochi hayvonlar jinsiy a’zolarining anatomo-topografik va fiziologik xususiyatlari. Turli erkak hayvonlar jinsiy a’zolarining tuzilishi va topografiyasining farqlanishini o‘rganish.	1. Turli urg‘ochi hayvonlar jinsiy a’zolarining tuzilishi va topografiyasining farqlanishini o‘rganish. 2. Sariq tana va ularning turlari. 3. Erkak hayvonlar jinsiy a’zolarining anatomo-topografik va fiziologik xususiyatlari.	2
2.	Erkak hayvonlar va parrandalardan sperma olish usullari. Spermani makroskopik va mikroskopik baholash	1. Erkak hayvonlar va parrandalardan sperma olish usullari. 2. Spermani makroskopik baholash. 3. Spermani mikroskopik baholash.	
3.	Sigir va urug‘lantirish yoshidagi tanalarni sun’iy urug‘lantirish. Biya, qo‘y va echkilarni sun’iy urug‘lantirish	1. Sigirlarni sun’iy urug‘lantirish. 2. Urug‘lantirish yoshidagi tanalarni sun’iy urug‘lantirish. 3. Sun’iy urug‘lantirish usullari. 4. Biyalarni sun’iy urug‘lantirish. 5. Qo‘y va echkilarni sun’iy urug‘lantirish. 6. Sun’iy urug‘lantirish usullari.	2
4.	Bo‘g‘oz hayvonlarning kasalliklarini davolash va oldini olish	1. Bo‘g‘oz hayvonlarning kasalliklarini davolash. 2. Bo‘g‘oz hayvonlarning	2

		kasalliklarini oldini olish	
5.	Bachadonni chiqishi va tug‘ruqdan keyingi yarim falaj kasalligi diagnostikasi va yo‘ldoshning ushlanib qolishini oldini olish	1. Bachadonni chiqishi kasalligi diagnostikasi va davolash usullari. 2. Tug‘ruqdan keyingi yarim falaj kasalligi diagnostikasi va davolash usullari. 3. Yo‘ldoshning ushlanib qolishini davolash va oldini olish	2
		Jami:	10

5.3. “Veterinariya akusherligi” fanidan amaliy va laboratoriya mashg‘ulotlarining kalendar-tematik rejasi:

Laboratoriya mashg‘ulotlari			
Nº	mavzulari	rejasi	soat
1.	Sun’iy urug‘lantirishda ishlatalidigan idishlar va asboblarni ishlatishga tayyorlash va zararsizlantirish. Eritmalar, filtrlar, tampon va doka salfetkalarni tayyorlash.	1. Sun’iy urug‘lantirishda ishlatalidigan idishlar va asboblarni ishlatishga tayyorlash va zararsizlantirish. 2. Eritmalar, filtrlar, tampon va doka salfetkalarni tayyorlash.	2
2.	Sperma sifatini mikroskopik baholash	1. Sperma sifatini mikroskopik baholashda zichligi va harakatchanligini aniqlash. 2. Sperma sifatini mikroskopik baholashda spermiyarlarni o‘lik va tirikligini aiqlash.	2
3.	Hayvonlarda bo‘g‘ozlikni aniqlashning laboratoriya usullari. Hayvonlarda bo‘g‘ozlikni ultratovush (UTT) tekshirish yordamida aniqlash.	1. Bachadon bo‘yinchasi suyuqligini tekshirish. Siydkni tekshirish. 2. Hayvonlarda bo‘g‘ozlikni ultratovush (UTT) tekshirish yordamida aniqlash.	2
4.	Sigirlarda mastitlarni laboratoriya diagnostikasi.	1. Sigirlarda mastitlarni laboratoriya diagnostikasi.	2
		Jami:	8